OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Lainsäädäntöneuvos Jussi Päivärinne
Erityisasiantuntija Mirja Kaspianranta

Muistio

14.2.2022

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

1 Esityksen tavoite

Esityksen tavoitteena on hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti säätää perintäkulujen määrälle euromääräiset ylärajat myös silloin, kun velallinen on muu kuin kuluttaja-asemassa oleva yksityishenkilö. Saatavien perinnästä annettua lakia (513/1999, jäljempänä perintälaki) ehdotetaan uudistettavaksi siten, että lain säännökset nykyistä tehokkaammin estävät kohtuuttoman suurten perintäkulujen perimisen erityisesti yritysvelallisilta. Tavoitteena on samalla parantaa yritysvelallisten yhdenvertaista kohtelua, sillä perintäkulujen määrissä on aiemmin esiintynyt huomattavia eroja. Lisäksi tavoitteena on turvata se, että yritysvelallisilla on riittävä aika huomautusten tai maksusuorituksen tekemiseen ennen mahdollisia seuraavia perintätoimenpiteitä.

Perintäkirjeiden sähköisten toimittamistapojen osalta esityksen tavoitteena on mahdollistaa niiden laajempi hyödyntäminen kuluttajasaatavaa koskevaa maksuvaatimusta sekä yrityssaatavaa koskevaa maksuvaatimusta, trattaa ja trattaa edeltävää maksumuistutusta lähetettäessä. Samalla tavoitteena on turvata aiempaa paremmin se, että sähköisesti lähetettävä perintäkirje on myös tosiasiassa saatu toimitettua vastaanottajan eli velallisen saataville.

2 Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriön 10.2.2021 asettamassa työryhmässä, jossa olivat oikeusministeriön lisäksi edustettuina Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Suomen Perimistoimistojen liitto ry, Suomen Yrittäjät ry sekä työ- ja elinkeinoministeriö.

Esitysluonnos laadittiin työryhmämietinnön muotoon, ja se oli lausuntokierroksella 17.9.–29.10.2021. Oikeusministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoa Lausuntopalvelu.fi-sivuston kautta 31 viranomaiselta ja yhteisöltä. Näistä lausunnon antoi 18 tahoa. Lisäksi lausunnon antoi 8 muuta tahoa.

3 Esityksen pääasiallinen sisältö

3.1 Perintäkulusääntely

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi perintäkulujen enimmäismääristä muiden kuin kuluttajasaatavien osalta asettamalle perintäkuluille, kulukorvaukseen oikeuttaville perintätoimille ja perinnän kokonaiskuluille enimmäismäärät.

Esityksen mukaan velalliselta saisi esim. seuraavien perintätoimien osalta vaatia perintäkuluina enintään seuraavat määrät (vertailuksi suluissa mukana kuluttajasaatavien nykyiset euromäärät):

- maksumuistutuksesta 12 euroa (kuluttajasaatavissa 5 euroa)
- maksuvaatimuksesta 50 euroa / 70 euroa / 90 euroa / 110 euroa saatavan pääomasta riippuen (kuluttajasaatavissa 14/24/50 euroa)
    - 50 euroa jos saatava on suoraan ulosottokelpoinen (kuluttajasaatavissa 14 euroa)
- maksusuunnitelman laatimisesta 30 euroa / 45 euroa / 60 euroa / 75 euroa saatavan pääomasta riippuen (kuluttajasaatavissa 20/30/50 euroa)
    - 30 euroa jos saatava on suoraan ulosottokelpoinen (kuluttajasaatavissa 20 euroa)
- tratan käyttämisestä 110 euroa / 125 euroa / 140 euroa / 155 euroa (tratan käyttäminen ei sallittua kuluttajasaatavien perimiseksi)
    - 110 euroa jos saatava on suoraan ulosottokelpoinen
- konkurssiuhkaisesta maksukehotuksesta 100 euroa sekä lisäksi kehotuksen tiedoksiantamisesta aiheutuvat kulut (ei kuluttajasaatavien perinnässä)
- perintäkulujen kokonaismääränä 250 euroa / 470 euroa / 550 euroa / 620 euroa saatavan pääomasta riippuen (kuluttajasaatavissa 60/120/210 euroa)
    - 214 tai 314 euroa jos saatava on suoraan ulosottokelpoinen (enimmäismäärä riippuu siitä, onko käytetty konkurssiuhkaista maksukehotusta).
- myös perintäpalvelun arvonlisävero voidaan periä velalliselta, jos velkojalla ei ole arvonlisäveron vähennysoikeutta

3.2 Aikarajasääntely

Esityksen mukaan lakiin otettaisiin säännökset aikarajoista perintätoimenpiteiden välillä muiden saatavien kuin kuluttajasaatavien perinnässä. Ehdotettu 10 päivän aikaraja koskisi uutta kirjallisesti tai muulla pysyvällä tavalla toimitettavaa maksumuistutusta ja maksuvaatimusta. Tarkoituksena on estää se, että perintäkulut muodostuvat epäasianmukaisen suuriksi sen vuoksi, että perintätoimenpiteitä suoritetaan kohtuuttoman lyhyin aikavälein. Tarkoituksena on myös varmistaa, että velallisella on perintätoimenpiteiden välillä riittävä aika huomautusten tai maksusuorituksen tekemiseen ennen mahdollisia seuraavia perintätoimenpiteitä.

Lisäksi säännöstä tratan lähettämisestä ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei trattaa saisi lähettää ennen kuin velalliselle on annettu tai lähetetty maksumuistutus, jossa on asetettu vähintään 10 päivän (aiemmin 7 päivää) määräaika saatavan maksamiselle tai saatavaa koskevien huomautusten esittämiselle, ja määräaika on päättynyt. Esityksessä ehdotetaan myös, että tratan lyhyin sallittu protestointiaika pidennettäisiin 10 päivästä 14 päivään ja että lakiin lisättäisiin säännös tratan protestoinnin takarajasta (60 päivää, jollei toisin sovita).

3.3 Perintäkirjeiden sähköiset toimittamistavat

Kuluttajasaatavia koskevan maksuvaatimuksen sekä yrityssaatavia koskevan tratan ja sitä edeltävän maksumuistutuksen toimittamistapoja koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi. Lisäksi yrityssaatavia koskevan maksuvaatimuksen toimittamistavan osalta ehdotetaan lakiin otettavaksi oma säännöksensä. Sekä kuluttaja- että yrityssaatavien perinnässä kirjeposti säilyisi kuitenkin edelleen pääsääntöisenä toimittamistapavaihtoehtona.

Esityksessä ehdotetaan, että kuluttaja voisi antaa suostumuksen maksuvaatimuksen toimittamiseen muulla pysyvällä tavalla, kuten sähköisesti, myös ennen saatavan erääntymistä ja siten, että suostumus voisi koskea useampaa kuin yhtä saatavaa. Suostumus voisi olla voimassa korkeintaan 12 kuukautta ja se tulisi antaa kirjallisesti tai sähköisesti. Suostumus olisi mahdollista peruuttaa milloin tahansa. Lisäksi ehdotetaan, että perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan tulee aina riittävällä huolellisuudella varmistaa, että maksuvaatimus on myös tosiasiassa saatettu velallisen saataville. Eräiden sähköisten toimittamistapojen käytön yhteydessä tämän edellytyksen täyttyminen tarkoittaisi sitä, että kuluttajalle on lähetettävä varsinaisen perintäkirjeen lisäksi erillinen maksuton viesti, kuten tekstiviesti tai sähköpostiviesti, siitä, että perintäkirje on toimitettu velalliselle tiettyyn, aiemmin sovittuun sähköiseen palveluun.

Yrityssaatavien osalta ehdotetaan, että maksuvaatimus, trattaa edeltävä maksumuistutus ja tratta saadaan toimittaa velalliselle myös muulla pysyvällä tavalla, jos velallinen on antanut nimenomaisen suostumuksensa siihen, että ne saadaan toimittaa kyseisellä tavalla. Suostumusta ei siten tarvitsisi antaa kirjallisesti tai sähköisesti, vaan myös suullinen suostumus olisi riittävä. Muun pysyvän tavan käyttö olisi sallittua maksuvaatimuksen ja trattaa edeltävän maksumuistutuksen osalta lisäksi silloin, jos tapaa on velkasuhteen aikana vakiintuneesti käytetty tiedonantojen toimittamiseen velkojan ja velallisen välillä. Perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavan tai muun tahon, joka lähettää sähköisen perintäkirjeen, tulee yrityssaatavienkin osalta riittävällä huolellisuudella varmistaa, että perintäkirje on tosiasiassa saatettu velallisen saataville.

4 Esityksen vaikutukset

Ehdotetut perintäkuluja koskevat täsmälliset säännökset turvaavat aiempaa pysyvää lakia tehokkaammin sen, että perintäkuluja ei voi yrityssaatavienkaan perinnässä kerryttää itsetarkoituksellisesti ja että niiden määrä ei muodostu kohtuuttoman suureksi suhteessa saatavan pääomaan. Väliaikaisesti voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna ehdotetut muutokset, ja siten myös vaikutukset, velallisiin ovat vähäisempiä. Tämä johtuu siitä, että väliaikainen perintäkulusääntely on rakenteeltaan ja sisällöltään hyvin samankaltaista kuin nyt ehdotettavat pysyvät muutokset. Perintäkulut olisivat uudistuksen jälkeenkin sellaisella tasolla, etteivät ne kannusta maksulaiminlyöntien jatkamiseen.

Maksukykyisten velallisyritysten ei arvioida tarkoituksellisesti venyttävän velanmaksuaan velkojille nyt ehdotettavien pidennettyjen aikarajojen vuoksi. Aikarajojen pidentäminen väliaikaisen lain 7 päivästä 10 päivään tai pysyvän lain trattaa edeltävän maksumuistutuksen pidentäminen 7 päivästä 10 päivään taikka tratan protestointiajan pidentäminen 10 päivästä 14 päivään saattavat kuitenkin joissakin tapauksissa johtaa siihen, että velkojat saavat aiempaa myöhemmin suorituksen saatavalleen. Pidentämisestä ei kuitenkaan arvioida aiheutuvan merkittävää haittaa velkojille, koska määräaikoja pidennetään vain muutamalla päivällä. Toisaalta aikarajojen pidennys saattaa edesauttaa sitä, että vapaaehtoinen perintä on kokonaisuutena tarkastellen tuloksellisempaa kuin ennen.

Perintäkirjeiden sähköistä toimittamistapaa koskeva uudistusehdotus joustavoittaa ja lisää sähköisten toimittamistapojen hyödyntämismahdollisuuksia niin kuluttaja- kuin yrityssaatavien osalta. Ehdotetuissa muutoksissa perintäkirjeiden sähköisiin toimittamistapoihin huomioidaan se, että kaikilla ei ole mahdollisuutta tai halua vastaanottaa perintäkirjeitä sähköisesti, minkä vuoksi on oleellista, että muutkin toimittamistavat, kuten perinteinen kirjeposti, säilyvät kaikissa tilanteissa toimittamistapavaihtoehtoina. Esimerkiksi maksuvaatimus voitaisiin toimittaa kuluttajalle sähköisesti vain silloin, kun kuluttaja on näin itse halunnut ja on siihen etukäteen antanut erillisen kirjallisen tai sähköisen suostumuksen.

5 Voimaantulo

Koska valtaosa perintälain väliaikaisista muutoksista on voimassa huhtikuun 2022 loppuun saakka, ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.5.2022. Näin aiempaa yksityiskohtaisempi perintäkulusääntely yrityssaatavien osalta pysyisi yhtäjaksoisesti voimassa eikä lyhytaikaisesti palattaisi soveltamaan pysyvään lakiin sisältyviä säännöksiä.

6 Toimenpidealoite TPA 44/2021 vp

Tällä hallituksen esityksellä pannaan täytäntöön toimenpidealoitteessakin viitattu hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan ”Perintätoimien kohteena olevilta laskutettavien perintäkulujen määrälle säädetään euromääräiset ylärajat myös velallisen ollessa muu kuin kuluttaja-asemassa oleva yksityishenkilö.”

Toimenpidealoitteessa viitattu hallitusohjelman kirjaus ”Hallitus ryhtyy toimiin vahvistaakseen viranomaisten edellytyksiä puuttua lain tai hyvän perintätavan vastaiseen perintätoimintaan” kuuluu työ- ja elinkeinonministeriön alaan. Työ- ja elinkeinoministeriöstä saadun tiedon mukaan se laatii tämän vuoden aikana yhdessä Etelä-Suomen aluehallintoviraston kanssa arviomuistion aluehallintoviraston toimivaltuuksien riittävyydestä.